

SELMA RAINIO, ENSIMMÄISENÄ NAISLÄÄKÄRINÄ AMBOMAALLE AFRIKKAAN

Kun nuorena lääkärinä v. 1973 aloitin työni Lounais-Afrikassa Ambomaalla, kuuluisassa Onandjokwen sairaalassa, minusta tuli heti ”kuku” isoäiti. Tämän nimityksen sai myös ensimmäinen lääkäri Selma Rainio tullessaan Ambomaalle 100 vuotta sitten 35-vuotiaana. Kuku Selman valokuva oli vastaanottohuoneeni seinällä.

Selma syntyi Saarijärvellä Tarvaalan pappilassa Liliuksen pappisperheen 14. lapsena v.1873. Äiti Amanda oli tarmokas ja hyväsydäminen nainen. Suurina nälkävuosina 1867-68 hän itseään säästämättä auttoi ja syötti kärsiviä lähimmäisiään. Isän ollessa valtiopäivillä Amanda joutui pitämään huolta koko pappilasta. Rippikouluvuotenaan Selma sairastui ankaraan ja vakavaan lavantautiin, mutta selvisi siitä. Sairausaika vaikutti vahvasti hänen uskonnolliseen ajatteluunsa.

Valmistuttuaan tyttökoulusta Jyväskylässä isä Anton Lilius sai halvauskohtauksen ja Selman tehtäväksi tuli isänsä hoitaminen isän kuolemaan asti joulukuussa 1893. Isää hoitaessaan Selma alkoi haaveilla lääkärinurasta. Ensin oli saatava ylioppilastutkinto suoritettua.

Syksyllä 1896 Selma aloitti Helsingin yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa. Opiskelu yliopistossa ei ollut silloin naiselle itsestään selvää, hänen piti esittää paperi, jossa hän anoi opiskelua ”sukupuolestaan vapautettuna”. Yliopisto-opiskelu oli tarkoitettu vain miehille. Suomalaisuusaatteen innoittamana Selma muutti tuolloinsukunimensä Rainioksi.

Selma oli pohdiskellut suomalaisten äitien ja lasten tarvitsevan ehdottomasti naislääkärin. Lääketieteen lisensiaattitutkinto oli valmis huhtikuussa 1908.

Selman opiskellessa ylioppilastutkintoa varten Helsingissä hän oli majoittuneena. Lähetysaarnaja Weikkolinin lesken luona. Weikkolin oli ensimmäisiä suomalaisia lähetysaarnajia Ambomaalla ja joutui kokemaan suuria vaikeuksia paikallisen heimokuninkaan taholta. Kuoltuaan vainajaa ei saanut edes haudata heimon alueelle, vaan ruumis oli siirrettävä heimojen rajamaastoon erämaahan. Kuitenkin rouva Ida Weikkolin kertoi elämästä Ambomaalla valoisasti ja innoittavasti. Hän puhui suuresta lääkärintarpeesta, kun siellä ei ollut edes mieslääkäriä ja sairauksia oli paljon. Selman mielessä alkoi kypsyä lähetyslääkärin ura.

KOHTI AFRIKKA

Selma Rainio matkusti kolmen muun suomalaisen naislähetin kanssa linjalaiivalla Helsingistä Lounais-Afrikan rannikolle Swakopmundiin jo valmistumisvuonnaan v. 1908. Matka kesti 4 viikkoa. Selma viihtyi hyvin laivamatkalla ja nautti aavasta, auringon valossa kimaltelevasta merestä, tähtitaivaasta ja muiden matkustajien seurasta. Selma Rainio matkusti alkuun Swakopmundista Omaruruun junalla. Loppumatka oli mentävä härkävankkureilla. Matkattiin lähinnä iltaisin ja aamuisin, koska päivällä on liian kuuma eivätkä härät jaksaisi. Matka kesti härkävankkureissa 3 viikkoa. Sitten he saapuivat Olukondaan, Martti Rautasen lähetysasemalle. Vielä samana iltana siirryttiin Oniipan lähetysasemalle, asemanhoitaja Tylvään kotiin. Oli tarkoitus, että Selma olisi ensin opetellut kieltä ja vasta sitten ryhtynyt lääkärintyöhönsä. Kuitenkin potilaita alkoi virrata heti häneltä apua etsimään eikä kielenlukuun jäänyt paljonkaan aikaa. Hänen luonaan kävi päivittäin 30–40 sairasta. Selman täytyi samaan aikaan olla lääkäri, apteekkari ja sairaanhoitaja. Oli pestävä pulloja lääkettä varten ja leikattava haavoihin siteitä. Selman oma apteekki oli jäänyt matkalle Ekuma-virran toiselle puolelle tulvien takia, piti odottaa puoli vuotta ennen kuin sen sai haettua. Opettaja Tylväs oli kuitenkin hankkinut asemalle

lääkevaraston. Ambomaalla oli parhaillaan nälänhätä ja eniten sairaat olisivat tarvinneet ruokaa. Lähetyksasemalla jaettiin päivittäin ruokaa 800 hengelle, kupillinen riisiä kullekin.

Selman asuntoon kuului 2 huonetta ja keittiö, jonka hän kalusti vastaanottohuoneeksi. Sen vieressä oleva huone toimi laboratoriona.

Selman ensimmäiset kuukaudet Ambomaalla olivat hyvin raskasta aikaa. Ihmisiä kuoli joukoittain nälkään. Lopulta kodeissa keitettiin vain heinää ruoaksi, mitään muuta ei enää ollut.

Jumalanpalveluksissa kirkot jäivät lähes tyhjiksi, ihmiset eivät jaksaneet tulla.

Aluksi Selma sai ruokansa yhteisellä aterialla Tylvään perheen kanssa.

Useimmilla potilailta noina aikoina oli nälkä perussyö heikkouteen ja kaikenlaiseen raihnautteen.

Monet eivät olleet saaneet muuta ravintoa kuin heiniä eikä se riittä ihmISRavinnoksi.

Sadeajan jälkeen korjattiin rakennusten sateen aiheuttamat tuhot, saviseiniä oli rapattava uudelleen, sortuneita aitoja korjattava ym. Tällöin myös Selma halusi rakentaa 5 sairasmajaa, pyöreitä saviseinäisiä ja olkakattoisia ”pontokoita”. Jokaiseen majaan sijoitettiin yksi potilas. Näin saatiin suojaa sellaisille potilaille, jotka tarvitsivat päivittäistä hoitoa eivätkä jaksaneet kulkea pitkiä matkoja.

Toukokuussa lopulta Selma sai lääkevarastonsa tulvien takaa käyttöönsä. Selma oli onnellinen kun hänellä oli nyt lääkkeitä ja kunnon rasvoja ihmisten ihottumiin. Suurin lahja Selmalle oli kuitenkin hänen saamansa uusi apulainen Suomesta Selma Santalahti. Kuku Selma tarvitsi häntä emännöitsijäksi ja sairaanhoitajaksi. Ei hänellä sairaanhoitajan tutkintoa ollut, mutta hän oli puolen vuoden ajan ollut Diakonissalaitoksella opissa

Posti tuli kerran kuukaudessa, silloin tuli kirjeitä ja lehtiä kotimaasta. Paluupostin mukaan oli saatava monenlaista raporttia ja suunnitelmaa Lähetykseuraan, sukulaisten ja ystävien kirjeistä puhumattakaan. Myös sairaalan piirustukset oli saatava lähtemään. Selma ei olisi malttanut odottaa Suomesta lupaa sairaalan rakentamiseen.

Selma kiinnitti huomiota naislähettien huonoon asemaan mieslähetteihin verrattuna. Naiset eivät voineet huonosti pelkää malarian ja ruumiillisten vaivojen vuoksi, vaan he olivat turhautuneita kohtelustaan. Naisilla ei ollut puhevaltaa veljeskokouksissa. Jopa sisäkokousten pöytäkirjat oli laitettava veljeskokousten kautta johtokunnalle Suomeen. Tähän täytyi saada muutos.

SAIRAALAN RAKENTAMINEN

Vuonna 1909 lähetykseuran johtokunta hyväksyi ehdotuksen sairaalan rakentamiseksi. Sairaalan paikaksi valittiin noin 1 km Oniipan lähetyksasemalta olevan laakson vieressä oleva kumpu. Läheisestä metsästä kaadettiin puita, jotka härät vetivät rakennuspaikalle. Samanaikaisesti valettiin savesta tiiliä, jotka kuivatettiin auringossa. Opettaja Väänänen otti ylijohdon rakentamisessa. Oli siellä iltaisin itse Selmakin mukana muuraamassa sen jälkeen kun poliklinikka oli suljettu. Seinät tehtiin paksuiksi, ettei aurinko päässyt huoneita kuumentamaan. Ovet ja ikkunat pantiin paikoilleen. Katto oli sitten aivan oma lukunsa. Sairaalaan tehtiin peltikatto, jottei katosta putoilisi pölyä ja hyönteisiä leikkaushaavoihin. Se oli ainoa peltikatto alueella ja aiheutti todella paljon kummeksuntaa ja pelkoakin kansan parissa. Päiväaikaan ei katolla pystynyt olemaan peltien kovan kuumuuden takia, vaan kattotyöt tehtiin illalla ja aamulla. Katto saatiin valmiiksi ennen kuin ensimmäinen sade tuli 25. marraskuuta. Mustat palveluspojat muurasivat kattotöiden aikaan pihamaalla pyöreitä savimajoja ulkorakennuksiksi ja potilaille makuumajoiksi.

Vaikka rakennus saatiin valmiiksi, niin kalustus ja muu varustus puuttui, mistä apu? Lähetykseura valitti varojen puutetta. Saksalaisilla olisi ollut tavaraa, mutta rahoja ei ollut. Lähettien palkat, varsinkin naisten, olivat pienet. Odottamatonta apua saatiin sitten Suomesta sukulaisilta ja ystäviltä, tuli lakanoita, pyyhkeitä, pöytäliinoja ja rahaa. Tulivat vaunurahatkin. Kiitos täytti mielen.

Helmikuussa 1911 sairaalarakennus oli suunnilleen asuttavassa kunnossa. Se nimettiin ONANDJOKUEKSI.

Tammikuussa 1911 Selma kirjoitti äidilleen, että häntä kutsutaan täällä KUKUKsi. Sitä nimitystä käytetään isoäideistä tai isoisistä ja joskus myös nimitys annetaan nuoremmalle ihmiselle, jos häntä pidetään erityisen suuressa arvossa. Selma oli silloin 38-vuotias ja oli ansainnut suuren kunnioituksen. Kuku ei ylpeilyt nimestään eikä kansan suosiosta. Hän oli aina vaatimaton, hän pukeutui vaatimattomaan pumpulimekkoonsa, päässä hänellä oli valkoinen kangashattu suojelemassa liialta auringolta. Hän ei käyttänyt kovaäänisiä mahtisanoja vaan puhui rauhallisella äänellä ja hymyili ystävällisesti taivuttaen tahtoonsa ruhtinaat ja palvelijansa.

Uusi sairaalarakennus vihittiin tarkoitukseensa tarkastajan läsnä ollessa heinäkuussa 1911. Tilaisuuteen oli saapunut 2000 ihmistä ja heidät kaikki syötettiin. Ruokailun jälkeen pastori Haahti piti puheen, joka tulkattiin. Tohtori Rautanen puhui myös kansan omalla kielellä.

Kuku oli kiinnittänyt huomionsa lähettiveriensa väsähtämiseen. Tunsipa hän itsensäkin loman tarpeessa olevaksi. Kun lähetysseuran tarkastaja tuli katsomaan lähetystyön tilannetta ja aikaansaannoksia. Kuku Selma teki ehdotuksen, että lähetti saisi 5 vuoden perästä puolen vuoden virkistysmatkan Kapmaalle ja 10 vuoden kuluttua kotimaahan.

Uusi sairaalarakennus vihittiin tarkoitukseensa tarkastajan läsnä ollessa heinäkuussa 1911. Tilaisuuteen oli saapunut 2000 ihmistä ja heidät kaikki syötettiin. Ruokailun jälkeen pastori Haahti piti puheen, joka tulkattiin. Tohtori Rautanen puhui myös kansan omalla kielellä.

SAIRAALA LAAJENEE

Vaikka uusi sairaalarakennus aluksi tuntuikin niin tilavalta, osoittautui se jo pian liian pieneksi. Tilaa tarvittiin enemmän. Mitä tehdä? Kuku Selma päätti aloittaa itse rakentamisen ilman pitkäjänteisiä lupahakemuksia tietämättä saisiko rahoja myöhemmin Suomesta. Jo helmikuussa 1912 lähetettiin pojat metsään puita hakemaan. Kuku itse toimi rakennusmestarina. Niin nousi pihaan uusi poliklinikka. Syyskuussa 1912 kaikki oli valmista.

Seuraavan vuoden 1913 lopulla Kuku Selma oli ollut Ambomaan työssä 5 vuotta ja pääsi lähtemään Kapmaalle, johon hän oli jo pitkään kaipaillut.

Seuraava vaihe olikin sitten tosi raskas ja vaikea. Oli alkanut sota eikä mikään posti kulkenut puoleentoista vuoteen. Palkkaa ei tullut eikä mitään tietoa omaisista tai edes onko lähetysseura vielä olemassa. Ruoka taas loppui, ei ollut millä ostaa viljaa, sidetarpeet ja lääkkeet loppuivat. Sairaala ei voinut toimia. Joka puolella teitten varsillakin oli nälkään kuolleitten ihmisten ruumiita. Selma päätti, että sairaalan on tehtävä oma peltonsa jossa kasvattaa viljansa.

Vuosi 1917 oli hyvä vuosi Ambomaalla. Oli satanut hyvin ja viljaa ja muuta satoa oli yllin kyllin. Vuoden 1917 lopulla kantautui tietoja kotimaasta työväestön ja porvariston välisistä ristiriidoista. Kuku Selman uskollinen apu Selma Santalahti oli vähitellen runsaasta työstä ja kuumeilusta niin uupunut, että hänet piti viedä parempaan ilmastoon meren rannalle. Kuku lähti itse mukaan. He saapuivat Swakopmundin kaupunkiin. Selma Santalahti oli aluksi ihan vuoteen omana. Pian osoittautui Kuku itse myös sairaaksi. Hän hakeutui lääkärin tutkimuksiin ja häneltä löytyi vatsasta kasvi, joka oli leikattava. Leikkaus tehtiin joulukuussa 1917. He palasivat virkistyneinä Ambomaalle toukokuussa 1918.

Voimakas herätyksen henki levisi sairaalasta ympäristöönkin. Monelle pakanalle, joka ei millään olisi halunnut joutua kosketukseen kristittyjen kanssa, raamattu aukeni sairaalassa. Siksi Kuku olikin sitä mieltä, että sairaanhoito oli paras ja yksinkertaisin tapa näyttää pakanoille kristinuskon tarkoitus. Silloin he kouraantuntuvasti tajusivat, mitä lähimmäisenrakkaus merkitsi.

Kymmenen vuotta kentällä oli kulunut ja Kukun oli aika valmistautua kotimaanlomalle. Kukun oli vaikea hyvästellä kaikkea, mikä täytyi jättää, mikä oli merkinnyt paljon uhrausta ja kuluttanut hänen ruumiinsa voimat.

ENSIMMÄINEN KOTIMAANLOMA

Kuku lähti heinäkuussa 1919 Onandjokwelta. Hänen matkaansa lähtivät Selma Santalahti ja Karin Hirn.

Kuku Selman äiti Saarijärvellä sai sulkea syliinsä kauan kaivatun tyttärensä. 27.pnä helmikuuta 1920 vietettiin Saarijärven Pajuniemessä Amanda Liliuksen 90-vuotissyntymäpäivää. Suku oli koolla ja kuulumisia vaihdettiin.

Uuden työkauden suunnittelu alkoi jo pian. Taloudellisista syistä Kuku Selma otti väliaikaisesti kunnanlääkärin paikan Övermarkissa, Keuruulla sekä Sulkavalla. Vuonna 1923 lähdettiin ja Kukun matkaseuraksi lähtivät Karin Hirn ja uusi emäntä Karin Lönnberg.

TAKAISIN AFRIKKAAN

Voi sitä riemua, kun lähestyttiin taas Onandjokweta, kaikki kansa riemuitsi saadessaan rakkaan Kukunsa takaisin. Maakalaisseminaarissa järjestettiin tuliaisjuhlat. Ilokseen ja yllätyksekseen Kuku näki entiset mustat apulaispoikansa seminaarin oppilaina, vakavina kristittyinä valmistumassa Jumalan sanan levittäjiksi. Helmikuussa 1923 vilja kasvoi lupaavasti ja teki tähkää. Viljan lomassa kasvoi meloneita, arbuuseja, papuja ja muita herkkuja. Sitten alkoi ahdistus, taivaanrannalle ilmestyi tummia ruskeanharmaita möhkäleitä, jotka lähestyivät uhkaavina ja pelottavina. Maaliskuun 2.päivänä heinäsiirkkaparvet laskeutuivat puihin ja pelloille. kuu valaisi tätä pelottavan kiihkeää elämää ja teki sen vieläkin kammottavammaksi. Heinäsiirkkojen lähdettyä tuho oli lähes täydellinen. Ei kuitenkaan ihan kaikki ollut hukassa, joihinkin tähkiin oli vielä jäänyt jyviä. sairaalan pelto varjeltui täydelliseltä tuholta.

Lokakuussa 1926 Kuku Selma istui Olukondassa tohtori Martti Rautasen vuoteen ääressä hänen viimeiset päivensä. Olukondan hautausmaahan haudattiin Martti Rautanen, ambonimeltään Nakambale Kanene. Hänen muistonsa ei koskaan unohdu ambokansalta.

Kuku itsekin sairastui vakavasti heinäkuussa 1927, hän sai ruusun päähänsä. Hän pelkäsi kuolevansa siihen ja kirjoitti jo testamentinkin. Kahdessa viikossa Kuku Selma kuitenkin sai voiton sairaudesta. Hän oli ollut Ambomaalla työssä jo 19 vuotta. Olemattomasta alusta oli Onandjokue kasvanut niin, että se käsitti nyt päärakennuksen, kylpyhuonerakennuksen, poliklinikan ja muita suurehkoja rakennuksia, palvelijoiden asuntoja, 50 sairausmajaa ja 17 karjakatosta. Pienestä alusta oli kasvanut kokonainen kylä puutarhoineen ja peltoineen. Päivittäin saattoi kiireisinä aikoina olla 60-70 potilasta sairaalassa ja polikliiniset potilaat lisäksi. Yksinäinen suomalainen naislääkäri muutaman harvan suomalaisen sairaanhoitajan avustamana oli vastuussa koko Ambomaan alueesta, sen kuninkaista, mustista alamaisista, valkoisista virkamiehistä ja omista työtovereistaan. Kuku piti esirukouksia hyvin tärkeinä, tärkeämpänä kuin lahjoituksia. Työssään hän koki, että kun inhimillinen järki oli typertynyt ja kun ruumiilliset voimat olivat lopussa, antoi Jumala väkevyytensä näkyä odottamattomassa rukouksen kuulemisessa. Elämänsä vaikeimpina hetkinä hän tunsu Jumalan käden päällensä.

Monet kulkutaudit olivat saavuttaneet Ambomaan . 1924 löytyi ensimmäiset spitaalitautiset. 1927 maltakuume oli suurena vaivana, nivelet ja maksa turposivat ja särkivät kovasti. Tuli myös pernaruttoa. Oshigambon asemalla, missä Anna Rautaheimo toimi naisten koulun johtajattarena, kuoli 50-60 nautaa parissa viikossa. Ruhojen varomattoman käsittelyn seurauksena se tarttui ihmisiin. Pian oli 60 pernaruttopotilasta. Tuskin pernaruttoepidemia oli sivuutettu, kun alkoi influenssa- ja tuhkarokkoepidemia. Lisäksi levisi keuhkotuberkuloosi pelottavasti.

Nämä epidemiat veivät Kukun voimat. Hän ei ollut pitänyt lomaa kolmeen vuoteen. 1929 Kuku lähti diakonissa Lyyli Leväsen kanssa Kap-kaupunkiin.

Marraskuussa 1930 Kuku sairastui uudelleen ruusuun. Nyt tauti uusiutui vaikeana. Tilanteen vakavuutta lisäsivät ankarat malariakohtaukset. Kukun sairauden aikana sairaala-alueella oli pelottavan hiljaista. Ihmiset liikkuivat askareissaan äänettöminä, lapset leikkivät pihalla alakuloisina. Kukun sairaus painosti kaikkia. Miten kävisi sairaalan, jos Kuku kuolisi? Ihmiset ristivät kätensä ja pyysivät Jumalalta apua, parantamaan Kukun. Mustat lapsetkin ristivät kätensä. Jumala kuuli rukoukset ja teki ihmeen. Hämmästyneenä Kuku heräsi tietoisuuteen, ettei heikko sydän ollutkaan lakannut lyömästä. Hän oli valmis ottamaan uudet työmääräykset Jumalan kädestä. Jouluuun asti hänen voimansa olivat heikot eikä sairaalatyöstä tullut mitään.. Hän lähti opettaja Suoma Terhon kanssa Swakopmundiin lepäämään. Siellä oli ihana levätä vapaana vastuusta, hengittää raikasta meri-ilmaa ja lukea lehtiä sekä kävellä meren rannalla. Kotiin tultua oli malaria-aika pahimmillaan.

MUSTA SURMA

Joulukuussa 1931 Ambomaan itäosissa nähtiin valtavia hiirilaumoja, ne vaelsivat sopulien tapaan yli arojen. Ne olivat outoa valkoisenkirjavaa rotua. Hiiriä vilisi majoissa, karja-aitauksissa. ne tulivat huoneisiin ja ruokakomeroihin ja lisääntyivät valtavasti. Maakalaiset eivät hiiriä kammonneet, heidänhän oli tapana syödä niitä vartaassa paistettuna.. Nämä pojat saivatkin hiiripaistin syötyään jonkin ajan kuluttua ankaran kuumeen ja paiseita tuli nivustaipeisiin, kainaloihin ja korvien taakse. Kuku oli ymmällään rutosta, jota ei aiemmin ollut täällä nähty.. Vuoden 1932 alussa kuoli 20 potilasta tähän tautiin. Kuku pyysi hallituksen lääkäreitä apuun ja hälyytti Windhoekista rokotus- ja puhdistusaineita. Onandjokuen sairaala tyhjennettiin muista potilaista. Ruton voima alkoi laantua vuoden 1932 lopulla. Tautia tuoneet hiiret hävisivät kokonaan. sairaalaan voitiin taas ottaa muita potilaita.

UUSI LÄÄKÄRI SAAPUU v. 1932

Kuku oli odottanut uuden lääkärin saapumista, että pääsisi itse kotimaanlomalle. Kuku oli jo jättänyt sairaalan ”isännyyden” käytännölliselle työntekijälle, Veli Niemiselle. Tämän tehtäväksi tuli palveluskunnan töiden järjestely ja huolehtiminen karjasta, rakennuksista, ruoan hankkimisesta ja muista käytännön asioista.. Hänen rouvansa otti huolekseen sairaalan ruokatalouden. Sairasmajat uusittiin melkein kaikki. lääkärintyöt Kuku Selma suunnitteli jaettavaksi niin, että tohtori Melander jäisi Onandjokuelle ja hän itse siirtyisi syrjäisemmille seuduille.

Marraskuun 8.päivänä tapahtui Onandjokuen aseman luovutus. Kuku jätti työnsä uusiin käsiin tietoisena siitä, ettei se tulisi olemaan helppoa, sillä hallitus oli vähentänyt avustustaan ja Lähetyseura lupasi Onandjokuelle vain lähettien palkat, sillä kaikkialla maapallolla vallitsi pulakausi.

Toukokuussa 1933 Selma Rainio lähti Ondongasta väsyneenä kohti Suomea. Kaikkialta huoneista ja majoista kuului nyyhkytys hänen lähtiessään.

KOTIMAANLOMA

Kuku Selma vietti aikaa Suomessa elokuusta 1933 maaliskuuhun 1936. Vaikka tunsi voimansa vähentyneiksi, ei hän voinut ajatella Suomeen jäämistä, vaikka ikää oli jo 63 vuotta. Kuku Selma jätti kotimaansa haikein mielin, sillä hän aavisti kuolevansa tällä matkalla kaukana kotimaasta. Merimatka oli jälleen virkistävä. Walfish Bayhin he saapuivat 27.pnä huhtikuuta. Sieltä maamatka sujui junalla ja autolla.

ENGELAN SAIRAALASSA

Kuku oli kovasti kiintynyt perustamaansa Onandjokuen sairaalaan, joka oli nyt tohtori Anni Melanderin huostassa. Mutta Kuku siirtyi syrjään toivoen saavansa rauhallisemman aseman, vähemmän työtä ja vähemmän vastattavaa. Engelan aseman hoitaja lähetyssaarnaaja Hänninen ja hänen Julia-rouvansa, jotka olivat tulleet yhdessä Selma Rainion kanssa Afrikkaan v. 1908, ottivat Selman sydämellisesti vastaan.

Maailemansota oli vienyt Uukuanjamasta reiniläiset lähetyssaarnaajat v. 1915. Heidän oma vakava sanajulistajansa Simson piti kansastaan huolta ja sanoi Jumalan kyllä auttavan heitä. Vasta v. 1921 tuli valkoinen opettaja vakituisesti Uukuanjamaan alueelle Engelaan.

Kuku Selman saapuessa Engelaan oli siellä jo sairaala, 15 sairasmajaa, mutta hänen aikanaan sitä laajennettiin tuntuvasti. Sisaret Linda Helenius ja Lyyli Mantere olivat hoitaneet sairaala-asemaa yhdessä. Kukul saavuttua sisar Linda siirtyi Eenhanaan, noin 60 km Engelaan itään ja perusti sinne uuden sairaalan.

Kukul saapuminen lisäsi potilastulvan moninkertaiseksi. Tarvittiin uusia majoja ja uusia rakennuksia. Lähetykseuralta ei luvattu rahoja uusiin rakennuksiin, mutta Kuku oli vaikeina vuosina tottunut turvautumaan Jumalan apuun ja rukouksen ihmeeseen. Kun vuonna 1937 alettiin rakentaa uutta poliklinikkarakennusta, ei varoista ollut mitään tietoa.

SAIRAUTTA

Jo neljä kuukautta Engelaan saapumisen jälkeen Kuku sairastui kuumeeseen. Kuumeeseen laskettua Kuku vietiin Swakopmundin sairaalaan tutkimuksiin. Ei tiedetä löysikö saksalainen lääkäri jo tällöin keuhkosityövän, mutta Kukulle siitä ei mainittu. Hänellä sanottiin olevan selkäreumatismi. Kuku kuitenkin aavisti kuoleman läheisyyden.. Oltuaan kuukauden sairaalassa hän siirtyi reiniläislähetyksen lepokotiin. Vasta tammikuussa 1937 Kuku jaksoi kävellä meren rantaan. Kotiin saavuttua työ jatkui entiseen tapaan, mutta selän viiltelevä särky ei enää loppunut. Istuminen ja kumarteleminen oli tuskallista. Helmikuussa 1938 hänen oli lähdettävä uudelleen Swakopmundiin. Huhtikuussa Kuku tiesi keuhkossaan olevasta kasvaimesta. Ajatukset siirtyivät nyt usein kotimaahan ja omaisiin, kaipaus valtasi mielen.

Marraskuun 30. päivänä Kuku kirjoitti viimeisen kirjeensä omaisilleen, käsiala oli jo horjuvaa. Joulukuussa tuskat lisääntyivät, iho tuli kosketusaraksi, kuume tuntuu sietämättömältä. Hän joutui toisten hoidettavaksi. ”Herra riisuu lastansa” Kuku kuiskasi vuoteellaan. Minkä vuoksi hyvän ihmisen täytyi kestää kuoleman koko kidutussarja?. Sitä moni kysyi.

Uuden Vuoden aattoiltana Kukul annettiin morfiinia tuskien lievitykseksi. Viimeisinä päivinä Kukul kanssa valvoivat vuorotellen sairaanhoitaja Katri Saarisalo ja sisar Anna Rancken. Loppiaisaaton 1939 sisar Lyyli kävi laulamassa hänelle: ”Mä Jeesuksesta laulan nyt kotimatkillain” Vähän sen jälkeen Kuku nukkui pois klo 18.30.

Veli Asikainen oli valmistanut kauniin ruumisarkun suomalaisesta puusta. Loppiaisaamuna Kuku asetettiin arkkuun. Siinä hän nukkui kauniisti kukkien keskellä. Ystävät kävivät sanomassa hänelle viimeiset jäähyväiset. Loppiaisiltana laskettiin arkku Onandjokwen hautausmaahan, mutta hautaus ei vielä luotu kokonaan umpeen. Kahden päivän päästä sunnuntaina kokoontui suuri joukko ystäviä, suomalaiset lähetit olivat lähes kaikki koolla ja hallituksen virkamiehet. Veli Heikki Saari toimitti ruumiin siunauksen.. Puheen pitivät myös lähetyssaarnaajat Kivinen ja Lehto sekä maakalaissaarnaajat. Kun hautaus luotiin umpeen, lauloivat mustien kuorot jäähyväislaulujaan omalle Kukulleen. Kummun päälle asetettiin vihreitä oksia ja kukkia. Sadat ambulanssit, miehet, naiset ja lapset menivät viemään Kukulle kukkatervehdyksensä. Oli liikuttavaa nähdä niin suurta rakkautta, kunnioitusta ja niin paljon kiitollisuutta ihmiselle, joka oli uhrannut koko työntäteisen elämänsä mustalle kansalle.

Torstaina 12.pnä tammikuuta 1939 pidettiin Helsingissä Lähetyskirkossa hartaushetki tri Selma Rainion muistolle. Kirkko oli ääriään myöten täynnä kansaa. Tri Paunu puhui Selma Rainion työstä, joka oli alkanut 30 vuotta aikaisemmin, jolloin Lähetykseuralta oli ilo ottaa vastaan tarmokas ja

voimakashenkinen lääkäri, Selma Rainio. Hänen työnsä oli joka suhteessa uraa uurtava, kaikki oli alettava alusta. Hän oli päättänyt pyhittää elämänsä Jumalan valtakunnan työhön. Valmistaessaan omalta osaltaan tietä Jumalan luo kotiin kanssaihmisilleen hän päätti uhrata koko elämänsä lähetystyölle.

Lähetysjohtajan jälkeen puheenvuoron otti tohtori Anni Melander. Hän ylisti työtoveriaan ja opastajaansa esikuvallisena ihmisenä, turvallisena ja taitavana lääkärinä. Hän kertoi myös siitä suuresta riemusta ja rakkaudesta, joka näkyi Selma Rainion tullessa takaisin viimeiselle kaudelleen 1936. Monet olivat tulleet pitkien matkojenkin päästä toivottaakseen tervetulleeksi . rakkaan Kukunsa. Seuraavana puhui lähetysaarnaja Hänninen, joka kertoi Kukun työskentelystä ja osallistumisesta sairaalan rakentamiseen, rohkeudesta matkoilla jne.

viimeisenä puhui vielä lähetysaarnaja Petäjä. Hän piti hyvin hartaan, lämpimän ja sydämeen käyvän puheen. Hän kertoi mm. liikuttavan tapauksen erään kuolevan kristityn ambolaismiehen vuoteen ääreltä. Kun tämä musta mies tiesi kuoleman lähestyvän, hän kutsui suuren Kukun luokseen ja kertoi hänelle: ”Nyt minä menen Jumalan luokse, mutta minä en mene taivaan salin perälle, vaan jään sen ovelle ja odotan siellä siksi, kunnes sinä. Kuku, astut taivaan portista sisään. Silloin minä otan sinua kädestä kiinni ja vien sinut Jumalan eteen ja sanon Hänelle:Tässä on Kuku, joka on valmistanut paikan minulle täällä Sinun suuressa illossasi.” Hetkeä myöhemmin mies kuoli autuas hymy huulillaan. Puhe loppui lyhyeen rukoukseen ja lopuksi laulettiin hengellinen laulu ja lähetysjohtaja päätti muistohartauden.

Ritva Kalliokoski

Lähde: Inkeri Tauben kirja ”KUKU, Ambomaan parantaja. Painettu 1947